

JERZY GUŹ

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego

Rola Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w zwalczaniu zagrożeń terrorystycznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W systemie ochrony antyterrorystycznej RP uczestniczy wiele służb i instytucji. Ich udział polega na realizacji zapisów ustawowych odnoszących się do zjawiska terroryzmu. W systemie tym działają między innymi: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, jednostka specjalna GROM, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencja Wywiadu, Służba Wywiadu Wojskowego, Służba Kontrwywiadu Wojskowego, Policja, Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna, Biuro Ochrony Rządu, Generalny Inspektor Informacji Finansowej, Służba Celna, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego.

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego została powołana do życia na mocy ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu¹, po likwidacji w 2002 r. Urzędu Ochrony Państwa i wyłączeniu ze struktur nowej służby wywiadu cywilnego. ABW stała się wówczas służbą właściwą w sprawach ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego państwa² i jego porządku konstytucyjnego. Jest ona jedną z pięciu polskich służb specjalnych, ma najszerszy zakres zadań i obowiązków, z czego część — jak w przypadku kontrwywiadu cywilnego, zwalczania na terytorium kraju terroryzmu, przeciwdziałania proliferacji oraz ochrony informacji niejawnych w relacjach międzynarodowych

¹ Dz.U. z 2010 r. Nr 29, poz. 154 z późn. zm. — ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu.

² Rozwijając pojęcie „bezpieczeństwo wewnętrzne”, oprę się na definicji, że jest to „tradycyjne rozumienie bezpieczeństwa wewnętrznego jako ochrony przetrwania państwa, jego niezależności politycznej i integralności terytorialnej zostało poszerzone o nowy składnik — ochronę jakości życia...” — Ł. Skoneczny, *Rola Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w systemie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 1/09, Warszawa 2009, s. 23.

— jest przypisana wyłącznie tej instytucji³. Ustawodawca nałożył bowiem na ABW obowiązek ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego oraz porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek ten został sformalizowany w art. 5 ust. 1 ustawy o ABW oraz AW⁴. Agencja jest obecnie największą instytucją zajmującą się ochroną bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Do niej należy wyłącznie obowiązek stania na straży porządku konstytucyjnego RP, a w zakresie zwalczania terroryzmu realizuje ona ten obowiązek w oparciu o art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a) cytowanej ustawy.

Wydarzenia z 11 września 2001 r. w USA zapoczątkowały wojnę z islamskim terroryzmem i na stałe zmieniły stan poczucia bezpieczeństwa społeczeństw zachodnich. Al-Kaida z czasem stworzyła globalną sieć, na którą składają się komórki rozsiane na terenie wielu państw, organizacja ta brała i nadal bierze czynny udział w działaniach zbrojnych między innymi na terenie Iraku, Afganistanu, Pakistanu, Jemenu, Czeczenii czy w krajach Afryki Północnej. Dotarła już dawno także do muzułmanów w krajach zachodnich, radykalizując część członków diaspor w duchu fundamentalizmu i radykalizmu islamskiego. Stała się problemem dla bezpieczeństwa wewnętrznego państw zachodnich, a zwłaszcza krajów, w których istnieją duże mniejszości muzułmańskie. Na początku XXI wieku walka z terroryzmem przybrała charakter globalny, stając się nie tylko możliwością, lecz także koniecznością. Fakt ten rodzi konieczność budowania bezpieczeństwa narodowego z uwzględnieniem wszelkich zagrożeń implikowanych przez to zjawisko. Powinno ono obejmować, oprócz działań wywiadowczych i rozpoznawczych, przygotowania do ochrony i obrony obiektów i instytucji przed atakiem grup terrorystycznych, przygotowanie sił zbrojnych, policji i Straży Granicznej do wzmocnienia ochrony i obrony granic, a także służb specjalnych do prowadzenia działań przeciwdywersyjnych na dużą skalę.

³ *Ibidem*.

⁴ Stanowi on, że do zadań ABW należy: rozpoznawanie, zapobieganie i zwalczanie zagrożeń godzących w bezpieczeństwo wewnętrzne państwa oraz jego porządek konstytucyjny, a w szczególności w suwerenność i międzynarodową pozycję, niepodległość i nienaruszalność jego terytorium, a także obronność państwa; rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw (oraz ściganie ich sprawców): szpiegostwa, terroryzmu, naruszenia tajemnicy państwowej i innych przestępstw godzących w bezpieczeństwo państwa, godzących w podstawy ekonomiczne państwa, korupcji osób pełniących funkcje publiczne, w zakresie produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, w obrocie międzynarodowym realizowanie, w granicach swojej właściwości, zadań służby ochrony państwa oraz wykonywanie funkcji krajowej władzy bezpieczeństwa w zakresie ochrony informacji niejawnych w stosunkach międzynarodowych, uzyskiwanie, analizowanie, przetwarzanie i przekazywanie właściwym organom informacji mogących mieć istotne znaczenie dla ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i jego porządku konstytucyjnego, podejmowanie innych działań określonych w odrębnych ustawach i umowach międzynarodowych.

Jak pokazały zamachy terrorystyczne w USA i Europie Zachodniej, terroryzm stanowi jedno z największych niebezpieczeństw, z jakimi muszą się zmierzyć wszystkie współczesne państwa, w tym Polska. Tym bardziej że obecnie w ugrupowaniach terrorystycznych występuje tendencja do odchodzenia od jakichkolwiek zasad etycznych, co grozi zwielokrotnieniem ofiar i zniszczeń⁵. W związku z tymi zagrożeniami w 2007 r. dokonano w Polsce analizy porównawczej rozwiązań systemowych obowiązujących w państwach Unii Europejskiej realnie zagrożonych atakami terrorystycznymi z funkcjonującą wówczas strukturą w Polsce. Analiza wykazała, że:

- w wielu krajach UE istnieją rozwiązania pozwalające na koordynację działalności służb i instytucji państwowych w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi;

- w zależności od zastosowania systemów ich działanie dotyczy sfery analityczno-informacyjnej, czynności operacyjno-rozpoznawczych, prewencyjnych lub reagowania po dokonaniu zamachu terrorystycznego;

- uplasowanie struktur i osób koordynujących działania jest różnorodne — niejednokrotnie są to członkowie Rady Ministrów, jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych albo podmioty funkcjonujące w lub przy wewnętrznych służbach specjalnych;

- mimo rekomendacji Wspólnoty oraz wcześniejszych prób opracowania rozwiązań systemowych w tym zakresie w Polsce brakuje struktury, która koordynowałaby działalność krajowych służb i instytucji w zakresie zwalczania terroryzmu;

- w ramach czterech filarów UE zajmujących się przeciwdziałaniem terroryzmowi (zapobieganie, ochrona, ściganie i reagowanie) w RP funkcjonuje znaczna liczba organów państwowych podległych Prezesowi Rady Ministrów, ministrom spraw wewnętrznych i administracji, obrony narodowej, spraw zagranicznych oraz infrastruktury. Ich działania nie są w pełni koordynowane, a rezultatem tego są różne — często rozbieżne — oceny poziomu zagrożeń terrorystycznych RP oraz identyfikacja czynników oddziałujących na ten stan⁶.

W styczniu 2008 r. powstała w ABW koncepcja powołania do życia Centrum Antyterrorystycznego — struktury mającej działać w ramach Agencji. Po kilkumiesięcznych konsultacjach i uzyskaniu akceptacji Sejmowej Komisji do spraw Służb Specjalnych, Kolegium do spraw Służb Specjalnych oraz Rządowego Centrum Legislacyjnego projekt powołania Centrum Antyterrorystycznego uzyskał 17 września 2008 r. akceptację premiera Donalda Tuska. W zarządzeniu nr 102 (M.P. z 2008 r., nr 69, poz. 622) Prezes Rady Ministrów zmienił statut ABW

⁵ Ł. Skoneczny, *op. cit.*, s. 26.

⁶ A. Makarski, *Centrum Antyterrorystyczne Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Geneza, zasady działania oraz doświadczenia po pierwszym roku funkcjonowania*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2/10, Warszawa 2010, s. 101–102.

i powołał od 1 października 2008 r. nową jednostkę organizacyjną — Centrum Antyterrorystyczne (CAT)⁷.

Centrum Antyterrorystyczne ABW od początku swojej działalności zajmuje się koordynacją działań operacyjno-rozpoznawczych zmierzających do weryfikacji informacji o potencjalnych zagrożeniach. Bierze udział we wspomaganiu procesów decyzyjnych w przypadkach realnego zagrożenia atakiem terrorystycznym przez przekazywanie wszelkich danych pozwalających na przygotowanie i zabezpieczenie sił i środków niezbędnych do prawidłowego reagowania w sytuacji kryzysowej. W ramach pracy analityczno-informatycznej CAT sporządza dla kierownictwa państwa, Rządowego Centrum Bezpieczeństwa oraz Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych informacje na temat aktualnego poziomu zagrożenia terrorystycznego kraju i działań podejmowanych przez służby i instytucje państwowe w celu likwidacji niebezpieczeństw. CAT prowadzi monitoring mediów obcojęzycznych i internetu celem pozyskiwania informacji, które mogą wskazywać na istnienie zagrożenia obywateli lub interesów RP. Centrum pracuje na podstawie katalogu incydentów i algorytmów postępowania w sytuacjach związanych z:

- zagrożeniami bezpieczeństwa RP;
- zagrożeniami przedstawicielstw naszego kraju i Polaków przebywających za granicą;
- zagrożeniami występującymi w rejonach napięć, konfliktów i kryzysów międzynarodowych, które potencjalnie mogą wywierać wpływ na bezpieczeństwo Polski;
- działalnością środowisk ekstremistycznych;
- wprowadzeniem do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł w celu finansowania terroryzmu;
- pobylem cudzoziemców na terytorium RP;
- aktywnością terrorystyczną w mediach i internecie⁸.

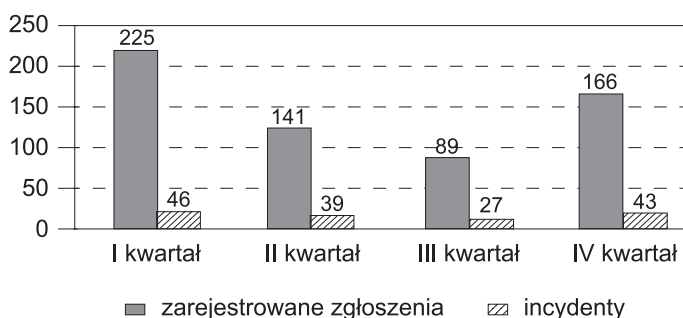
CAT ABW funkcjonuje w systemie całodobowym, przez siedem dni w tygodniu. Pracują w nim funkcjonariusze ABW, a także oddelegowani funkcjonariusze, żołnierze i pracownicy między innymi Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Biura Ochrony Rządu, Policji, Straży Granicznej oraz Służby Celnej. Realizują oni zadania w ramach kompetencji instytucji, którą reprezentują. Z CAT współpracują inne podmioty uczestniczące w systemie ochrony antyterrorystycznej RP, jak Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Państwowa Straż Pożarna, Generalny Inspektor Informacji Finansowej, Sztab Generalny Wojska Polskiego, Żandarmeria Wojskowa, Urząd Lotnictwa Cywilnego, Państwowa Agencja Atomistyki, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa⁹.

⁷ *Ibidem*, s. 104.

⁸ Raport z działalności ABW w 2009 r., Warszawa 2010, s. 19.

⁹ A. Makarski, *op. cit.*, s. 106–107.

Jednym z nowych aspektów terroryzmu, związanym z rozwojem technologii, jest cyberterroryzm. Definiowany jest on jako bezprawny atak lub groźba ataku na komputery, sieci lub systemy informacyjne, będący rezultatem działań subnarodowych grup, podmiotów niepaństwowych bądź obcych służb specjalnych w celu zastraszania albo wymuszania na rządzie bądź społeczeństwie danego kraju realizacji daleko idących żądań¹⁰. W ocenie ABW zagrożenie cyberprzestępczością w Polsce utrzymuje się na wysokim bądź umiarkowanym poziomie. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego od kilku lat prowadzi działania zmierzające do przeciwdziałania zagrożeniom związanym z bezpieczeństwem teleinformatycznym RP, w tym cyberterroryzmem. Zwalczaniem zagrożeń cyberprzestrzeni zajmuje się Rządowy Zespół Reagowania na Incydenty Komputerowe — CERT.GOV.PL, stanowiący platformę koordynacji działań w zakresie reagowania na incydenty zagrażające bezpieczeństwu wykorzystywanych przez polskie organy państwa systemów lub sieci teleinformatycznych, których uszkodzenie lub zniszczenie mogłoby doprowadzić do poważnych zakłóceń w jego funkcjonowaniu. W 2010 r. CERT.GOV.PL odnotował 621 zgłoszeń naruszeń bezpieczeństwa sieci teleinformatycznych, z czego 155 zostało zakwalifikowanych jako rzeczywiste incydenty.

Rys. 1. Naruszenie bezpieczeństwa sieci teleinformatycznych w 2010 r.

Źródło: Raport o stanie cyberprzestrzeni RP w 2010 r., Warszawa 2011, s. 11.

W 2011 r. zespół CERT.GOV.PL odnotował 925 zgłoszeń dotyczących ataków na systemy teleinformatyczne administracji publicznej i zagrożeń w tej strefie, z czego 259 zostało zakwalifikowanych jako rzeczywiste incydenty. W 2012 r. było 1168 zgłoszeń, z czego 457 zostało zakwalifikowanych jako incydenty. Ważnym elementem ochrony cyberprzestrzeni RP jest ARAKIS-GOV — system wczesnego ostrzegania o zagrożeniach sieci Internet. System ten jest efektem współpracy Departamentu Bezpieczeństwa Teleinformatycznego ABW oraz działającego w ramach NASK zespołu CERT Polska. ARAKIS-GOV powstał na potrzeby wsparcia ochrony zasobów teleinformatycznych administracji państwowej, w wyniku rozszerzenia stworzonego przez CERT Polska systemu ARAKIS

¹⁰ Ł. Skoneczny, *op. cit.*, s. 26.

o dodatkową funkcjonalność. Nie jest on typowym systemem zabezpieczającym i w żadnym wypadku nie zastępuje funkcjonalności standardowych systemów ochrony sieci, takich jak firewall, antywirus czy IDS/IPS, jednak ze względu na swoją specyfikę może być z powodzeniem stosowany jako uzupełnienie wymienionych systemów, dostarczające informacji na temat:

— nowych zagrożeń (globalnych) pojawiających się w sieci Internet, między innymi: nowo wykrytych samopropagujących się zagrożeń typu worm, nowych typów ataków obserwowanych z poziomu dużej liczby lokalizacji, trendów aktywności ruchu sieciowego na poszczególnych portach, trendów aktywności wirusów rozsyłanych pocztą elektroniczną;

— zagrożeń lokalnych, związanych z konkretną, chronioną lokalizacją: braku aktualnych szczepionek antywirusowych, zainfekowanych hostów w sieci wewnętrznej, nieszczelnej konfiguracji brzegowych systemów zaporowych, prób skanowania publicznej przestrzeni adresowej zarówno z internetu, jak i z sieci wewnętrznej¹¹.

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego w prowadzonych działaniach realizuje funkcję analityczno-informacyjną, operacyjno-rozpoznawczą, dochodzeniowo-śledczą oraz służby ochrony państwa. Za najważniejszą z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa, w tym zagrożeń płynących ze strony terroryzmu, uznawana jest funkcja analityczno-informacyjna. Jest to związane z tym, że w dzisiejszym świecie najważniejszą rolę odgrywa informacja. Funkcja ta jest realizowana nie tylko przez ABW, lecz także przez służby specjalne innych państw. Wynika ona z zapisu art. 5 ust. 1 pkt 4 mówiącego, że do zadań ABW należy pozyskiwanie, analizowanie, przetwarzanie i przekazywanie właściwym organom informacji mogących mieć istotne znaczenie dla ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i jego porządku konstytucyjnego. Warunkiem optymalnego funkcjonowania systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa jest zapewnienie dopływu informacji oraz profesjonalnych analiz wykorzystywanych również przez wymienione w art. 18 ustawy o ABW oraz AW organy państwa, a więc Prezydenta RP i Prezesa RM, a także członków Rady Ministrów¹². W 2012 r. w ABW sporządzono ponad 200 produktów analityczno-informacyjnych dotyczących:

— zagrożeń godzących w podstawy ekonomiczne kraju, bezpieczeństwo energetyczne oraz płynących ze strony przestępczości zorganizowanej, a także

¹¹ <http://www.cert.gov.pl/cer/system-arakis-gov/310,System-ARAKIS-GOV.htm> (dostęp: 2.12.2013).

¹² Artykuł 18 ustawy o ABW stanowi, że: „1. Szefowie Agencji, każdy w zakresie swojej właściwości, przekazują niezwłocznie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i Prezesowi Rady Ministrów informacje mogące mieć istotne znaczenie dla bezpieczeństwa i międzynarodowej pozycji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Szefowie Agencji, każdy w zakresie swojej właściwości, przekazują niezwłocznie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej informacje, o których mowa w ust. 1, w każdym przypadku, kiedy Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej tak zdecyduje. 3. Jeżeli informacje, o których mowa w ust. 1, dotyczą spraw objętych zakresem działania właściwego ministra, Szef Agencji przekazuje je temu ministrowi, chyba że Prezes Rady Ministrów zdecyduje inaczej”.

związanych ze zjawiskiem korupcji wśród osób sprawujących funkcje polityczne. Informacje opisywały też nieprawidłowości w strategicznych z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa sektorach życia publicznego i gospodarki;

— zagrożeń ze strony obcych służb specjalnych oraz kontrwywiadowczej ochrony strategicznie ważnych sektorów gospodarki narodowej;

— zagrożeń ze strony organizacji terrorystycznych, w tym nowych tendencji w terroryzmie islamskim, oraz środowisk i grup o charakterze ekstremistycznym;

— zagrożeń cyberprzestępczością;

— istniejących i prognozowanych zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i jego porządku konstytucyjnego, w tym wynikających z polityki zagranicznej i wewnętrznej państw, których cele strategiczne mogą kolidować z interesami Polski¹³.

Następna funkcja realizowana przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego to działania operacyjno-rozpoznawcze. Są to podstawowe narzędzia realizacji zadań ABW. Prowadzone są zarówno w sposób jawny, jak i niejawny, przewidziany prawem, celem pozyskania, sprawdzenia i wykorzystania informacji o pozostających w prawnie uzasadnionym zainteresowaniu Agencji osobach, miejscach bądź zdarzeniach. W trakcie realizacji tych działań funkcjonariusze ABW mogą współpracować z osobami, które nie są funkcjonariuszami Agencji, mają także prawo zwracania się o udzielenie pomocy do innych podmiotów i instytucji¹⁴. W wyjątkowych sytuacjach, w których inne czynności operacyjno-rozpoznawcze okażą się nieskuteczne, oraz w przypadkach szczególnie groźnych przestępstw Agencja może skorzystać ze środków specjalnych, takich jak: kontrola operacyjna, niejawne nabycie lub przejęcie przedmiotów pochodzących z przestępstwa (tzw. zakup kontrolowany), niejawne nadzorowanie wytwarzania przedmiotów przestępstwa, ich przemieszczania i przechowywania oraz obrotu nimi (przesyłki niejawnie kontrolowane). Wszystkie te czynności podlegają nadzorowi Prokuratora Generalnego, a zastosowanie kontroli operacyjnej wymaga dodatkowo każdorazowej zgody Sądu Okręgowego w Warszawie. Informacje uzyskane tą drogą są analizowane i przetwarzane w celu ich przekazania uprawnionym odbiorcom lub wykorzystania zgodnie z przepisami kodeksu postępowania karnego i kodeksu karnego do rozpoznania przestępstw i ścigania ich sprawców w ramach postępowań karnych¹⁵. Artykuł 23 ustawy o ABW oraz AW określa uprawnienia funkcjonariuszy Agencji o charakterze procesowym i administracyjno-porządkowym, zawierające między innymi: zatrzymanie osób, przeszukiwanie osób i pomieszczeń, legitymowanie osób, stosowanie środków przymusu bezpośredniego czy kontrolę osobistą. W kwestiach związanych ze zwalczaniem terroryzmu

¹³ Raport z działalności ABW za 2012 r., Warszawa 2013, s. 6.

¹⁴ Raport z działalności ABW za 2009 r., s. 8.

¹⁵ Raport z działalności ABW za 2012 r., s. 6.

ABW prowadziła w latach 2009–2011 19 śledztw, z czego w 2009 — 9, w 2010 — 5, a w 2011 — 5¹⁶.

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego prowadzi także działania zorientowane na informowanie społeczeństwa o potencjalnych zagrożeniach zamachami terrorystycznymi na terytorium RP. We współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji ABW uruchomiła w 2010 r. portal antyterroryzm.gov.pl, będący rządową stroną internetową, której celem jest bieżące informowanie społeczeństwa o tym, jak reagować na zagrożenia terrorystyczne i jaki jest ich poziom na terenie RP. Poziom zagrożenia terrorystycznego w naszym kraju jest na stronie przedstawiany według następujących stopni:

— poziom podstawowy — obowiązuje, kiedy nie ma informacji wskazujących na możliwość wystąpienia zagrożeń terrorystycznych na terytorium RP;

— pierwszy stopień alarmowy (stopień ALFA według terminologii NATO) ma zastosowanie w przypadku uzyskania informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub sabotażowym, którego rodzaj i zakres jest trudny do przewidzenia. Jego wprowadzenie ma charakter ogólnego ostrzeżenia, a okoliczności nie usprawiedliwiają uruchomienia przedsięwzięć zawartych w wyższych stopniach alarmowych. Wszystkie organy administracji publicznej i służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo winny być w stanie wprowadzić i utrzymać przedsięwzięcia tego stanu alarmowego na czas nieograniczony;

— drugi stopień alarmowy (stopień BRAVO według terminologii NATO) ma zastosowanie w przypadku uzyskania informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub sabotażowym. Stopień ten jest wprowadzany w przypadku zaistnienia zwiększonego i przewidywalnego zagrożenia działalnością terrorystyczną lub aktem sabotażu, gdy jednak konkretny cel ataku nie został zidentyfikowany. Wszystkie organy administracji publicznej i służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo powinny mieć możliwość utrzymania tego stopnia do chwili ustąpienia zagrożenia, nie naruszając swoich zdolności do bieżącego działania;

— trzeci stopień alarmowy (stopień CHARLIE) ma zastosowanie w przypadku gdy zaistniało konkretne zdarzenie potwierdzające cel potencjalnego ataku terrorystycznego lub w przypadku uzyskania informacji o osobach (grupach) przygotowujących działania terrorystyczne lub sabotażowe albo też gdy wystąpiły zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub sabotażowym godzące w bezpieczeństwo innych państw i stwarzające potencjalne zagrożenie dla Polski. Wprowadzenie przedsięwzięć tego stopnia na dłuższy czas może spowodować utrudnienia i będzie miało wpływ na funkcjonowanie służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa;

— czwarty stopień alarmowy (DELTA) ma zastosowanie w przypadku wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub sabotażowym, powodującego

¹⁶ Raport z działalności ABW za 2011 r., Warszawa 2010, s. 19.

zagrożenie bezpieczeństwa RP lub bezpieczeństwa innych państw i stwarzającego zagrożenie dla Polski albo też w przypadku dużego prawdopodobieństwa wystąpienia takich działań na terytorium RP¹⁷.

Mimo zaangażowania Polski w działania stabilizacyjne i rekonstrukcyjne w Afganistanie oraz wcześniejszego uczestnictwa w działaniach międzynarodowej koalicji w Iraku zagrożenie zamachami terrorystycznymi na terenie naszego kraju ze strony osób lub organizacji pochodzących z Bliskiego Wschodu, Azji Środkowej i Południowo-Wschodniej czy muzułmańskich państw Afryki utrzymuje się niezmiennie od kilku lat na stosunkowo niskim poziomie, a terytorium RP traktowane jest jako cel rezerwowy ewentualnych zamachów. Nie odnotowano także informacji potwierdzających zagrożenie zamachami ze strony przebywających na terytorium RP osób pochodzących z rejonu Kaukazu, jak również ze strony rodzimych organizacji o charakterze ekstremistycznym propagujących radykalną ideologię. W 2012 r. stan zagrożenia terrorystycznego w Polsce zwiększył się nieznacznie w stosunku do roku 2011 i lat poprzednich. Zasadniczy wpływ na wzrost zagrożenia miało organizowanie przez Polskę turnieju Euro 2012 i wzmożony ruch migracyjny związany z niestabilną sytuacją polityczną na Bliskim Wschodzie (arabska wiosna), zwłaszcza w kontekście wprowadzonej w 2012 r. abolicji dla cudzoziemców nielegalnie przebywających na terenie RP.

Przykładem działań podjętych w tym czasie przez ABW może być prowadzenie od marca 2012 r. śledztwa dotyczącego próby nielegalnego wwiezienia na terytorium RP broni palnej w postaci dwóch karabinów snajperskich oraz 340 sztuk przeznaczonej do nich amunicji, a także około 100 sztuk zapalników elektrycznych. Przemycane przedmioty zostały ukryte w samochodzie osobowym, którym podróżował obywatel rosyjski narodowości czeczeńskiej, i zostały ujawnione na granicy podczas kontroli celnej. Przeprowadzone czynności pozwoliły na ustalenie, że broń, amunicja oraz zapalniki elektryczne mogły zostać zakupione w jednym z krajów Europy Zachodniej, a następnie przez Polskę miały trafić do Federacji Rosyjskiej. Jak ustalono, zatrzymany Czeczen od kilku lat mieszkał w jednym z krajów Unii Europejskiej, gdzie posiadał status uchodźcy. Początkowo postawiono mu zarzuty popełnienia przestępstw polegających na niedozwolonym posiadaniu broni i materiałów wybuchowych. Jednak w wyniku realizowanych czynności procesowych, w tym współpracy międzynarodowej z organami ścigania innych państw, poszerzono stawiane mu zarzuty o przestępstwo sprowadzenia bezpośredniego niebezpieczeństwa zagrażającego życiu i zdrowiu wielu osób oraz udział w zorganizowanej grupie przestępczej o charakterze zbrojnym¹⁸.

Ponadto na podstawie uzyskanych danych ABW zdefiniowała między innymi wiele zdarzeń, które miały miejsce podczas turnieju Euro 2012, i przełożyły się na poziom bezpieczeństwa imprezy. W dniu 5 czerwca 2012 r. Agencja

¹⁷ <http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/poziom-zagrozenia/858,Poziom-zagrozenia-terrorystycznego-w-RP.html> (dostęp: 2.12.2013).

¹⁸ Raport z działalności ABW za 2012 r., s. 6.

zatrzymała obywatela RP Artura Ł. podejrzanego o rozpowszechnianie za pomocą internetu treści mogących ułatwić popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, a także publiczne pochwalanie zamachów terrorystycznych przeprowadzonych 11 września 2001 r. Śledztwo prowadzone było pod nadzorem Prokuratury Okręgowej w Warszawie. W dniu 25 czerwca 2012 r. funkcjonariusze Straży Granicznej ujawnili na rzece Bug paczkę zawierającą materiał wybuchowy (400 gram trotylu) oraz inne przedmioty (mapa Warszawy, telefon komórkowy, ukraińska karta SIM). W rezultacie uzyskanych informacji funkcjonariusze ABW, współdziałając ze Strażą Graniczną i policją, podjęli czynności procesowe. Przeszukano cztery mieszkania w Warszawie i zatrzymano trzech cudzoziemców pochodzenia afgańskiego¹⁹.

Następnym elementem działań prowadzonych przez ABW w kontekście zwalczania zagrożeń terrorystycznych jest współpraca zagraniczna. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego współpracuje ze służbami specjalnymi, właściwymi organami innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi w zakresie zwalczania globalnych zagrożeń: terroryzmu, międzynarodowej przestępczości zorganizowanej czy proliferacji broni masowego rażenia. Współdziałanie Agencji z partnerami zagranicznymi prowadzone jest zarówno na płaszczyźnie dwustronnej, jak i wielostronnej. Obejmuje przede wszystkim wymianę informacji, wspólną analizę zagrożeń, a także dzielenie się doświadczeniami. W 2012 r. ABW współpracowała z 94 służbami i instytucjami zagranicznymi odpowiedzialnymi za poszczególne obszary bezpieczeństwa w 56 krajach, w tym z:

— Grupą ds. Przeciwdziałania Terroryzmowi (CTG) — międzynarodową grupą antyterrorystyczną wyłonioną przez Klub Berneński²⁰ i zajmującą się terroryzmem islamskim, w której przewodnictwem jest rotacyjne i zbieżne z prezydencją w UE;

— Grupą Roboczą ds. Terroryzmu (WPT) — organizacją zajmującą się przeciwdziałaniem terroryzmowi w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego UE²¹.

Jednym z kluczowych instrumentów w przeciwdziałaniu zagrożeniom terrorystycznym jest możliwość wymiany doświadczeń, a przede wszystkim uzyskiwanie informacji o zidentyfikowanych terrorystach i osobach podejrzewanych o działalność terrorystyczną. W dniu 15 czerwca 2011 r. szef ABW gen. bryg. Krzysztof Bondaryk oraz dyrektor Centrum Sprawdzeń Antyterrorystycznych (Terrorist Screening Center — TSC) Timothy J. Healy podpisali w Waszyngtonie porozumienie o wymianie informacji między Centrum Antyterrorystycznym ABW a Centrum Sprawdzeń Antyterrorystycznych (TSC). Celem porozumienia

¹⁹ Raport z działalności ABW za 2012 r., s. 16.

²⁰ Klub Berneński (CdB) — forum wymiany doświadczeń służb wewnętrznych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz Norwegii i Szwajcarii.

²¹ Raport z działalności ABW za 2012 r., s. 11.

jest zintensyfikowanie i zwiększenie skuteczności wymiany informacji między CAT ABW a amerykańskim Federalnym Biurem Śledczym (FBI)²².

Jednym z najważniejszych zadań zrealizowanych przez ABW w obszarze współpracy międzynarodowej było zapewnienie bezpieczeństwa odbywających się na terytorium Polski Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA Euro 2012. W zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego RP w zabezpieczeniu turnieju uczestniczyło wiele instytucji i służb państwowych, w tym ABW. W ramach prowadzonych prac związanych z zabezpieczeniem antyterrorystycznym turnieju ABW przystąpiła, 3 czerwca 2010 r., do unijnego projektu pod tytułem *Działania antyterrorystyczne podczas międzynarodowych imprez sportowych. Rola Narodowych Centrów Antyterrorystycznych*. W ramach tego projektu w dniach 11–13 października 2010 r. zorganizowano międzynarodowe seminarium oraz ćwiczenia antyterrorystyczne „OFFSIDE 2010”. Ich głównym celem było sprawdzenie skuteczności metod i procedur Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz kooperacji z krajowymi i zagranicznymi służbami w ramach ochrony antyterrorystycznej RP. W przedsięwzięciu wzięli udział między innymi przedstawiciele brytyjskiego Narodowego Biura ds. Przeciwdziałania Terroryzmowi (NaCTSO), niemieckiego Federalnego Urzędu Ochrony Konstytucji (BfV), litewskiego Departamentu Bezpieczeństwa Państwowego (VSD), rumuńskiej Służby Kontrwywiadu (SRI), a także eksperci krajowych służb i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa i jego porządek publiczny (Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, Biura Ochrony Rządu)²³.

Przeciwdziałanie zagrożeniom godzącym w porządek konstytucyjny państwa jest ustawowym zadaniem ABW związanym między innymi z działalnością środowisk ekstremistycznych. Aktywność ekstremistów prawicowych była i jest ukierunkowana głównie na ataki wymierzone w grupy społeczne, wobec których żywią oni niechęć, między innymi obcokrajowców, mniejszości seksualne. Podczas demonstracji i obchodów rocznic narodowych środowiska neofaszystowskie i neonazistowskie organizują tzw. patrole uliczne czy kontrmanifestacje wymierzone w przeciwników ideologicznych. Uzyskana przez ABW wiedza operacyjna na temat niezgodnej z prawem działalności środowisk ekstremistycznych w kilku wypadkach stała się podstawą do podjęcia czynności procesowych.

Agencja monitoruje także działalność istniejących na terytorium RP ekstremistycznych organizacji lewicowych. Obserwując wydarzenia i tendencje w Europie Zachodniej, nie można bowiem wykluczyć, że środowiska te, wykorzystując tzw. globalny kryzys światowy, będą dążyły do wzniecania niepokojów społecznych i politycznych oraz do przeprowadzania akcji o charakterze

²² *Ibidem*, s. 13.

²³ Raport z działalności ABW za 2010 r., Warszawa 2011, s. 25–26.

antypaństwowym, antyglobalistycznym i antykapitalistycznym, stwarzając tym samym zagrożenie dla porządku publicznego oraz bezpieczeństwa państwa²⁴.

Reasumując rozważania na temat roli ABW w zwalczaniu zagrożeń terrorystycznych, należy podkreślić, że Agencja jest w kraju wiodącą służbą w tym zakresie. Zagrożenie terrorystyczne w Polsce na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na niskim poziomie, nie jest to jednak stała niezmienna, dana naszemu krajowi na zawsze. Istotnym czynnikiem zwiększającym prawdopodobieństwo wystąpienia na terytorium RP zagrożenia terrorystycznego jest zaangażowanie naszego kraju w ramach PKW w Afganistanie, w szczególności jeśli wziąć pod uwagę, że w ostatnim czasie ponownie zostały nagłośnione informacje dotyczące domniemyanych więzień CIA w Polsce w latach 2002–2003 i torturowaniu przetrzymywanych w nich osób. Jako istotny czynnik ryzyka brano pod uwagę możliwy wzrost zagrożenia zamachami terrorystycznymi na terytorium RP w związku z organizacją Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012, nie stwierdzono jednak znaczącego zainteresowania ze strony grup terrorystycznych i ekstremistycznych tym wydarzeniem. W 2012 r. istniała potencjalna możliwość wykorzystania ustawy abolicyjnej dla cudzoziemców do legalizacji pobytu w Polsce osób zaangażowanych w działalność o charakterze terrorystycznym. Należy oczekiwać, podobnie jak w latach ubiegłych, utrzymywania się wysokiego poziomu zagrożenia terrorystycznego poza granicami RP dla polskich placówek dyplomatycznych i obywateli RP przebywających w krajach, w których aktywność organizacji o charakterze terrorystycznym jest wysoka, oraz w rejonach konfliktów zbrojnych, w tym dla żołnierzy Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie. Możliwe są próby zwiększenia oddziaływania ze strony radykałów islamskich na diaspory muzułmańskie w Polsce, w związku z destabilizacją struktur państwowych w krajach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu, która przyczyniła się do wzmocnienia zdolności operacyjnych islamskich organizacji terrorystycznych. W tym kontekście możliwy jest także wzrost zagrożenia dla przebywającego na terenie RP personelu dyplomatycznego państw objętych „rewolucją”. Obserwowany jest również wzrost aktywności skrajnie radykalnych ugrupowań prawicowych i lewicowych, czego przykład stanowią zamieszki podczas obchodów Święta Niepodległości 11 listopada 2011 i 2012 r. Należy oczekiwać utrzymania się tendencji do wzajemnego przenikania ugrupowań skrajnie nacjonalistycznych, zorganizowanych grup przestępczych oraz środowisk pseudokibiców. W związku z wyborem ostatecznej lokalizacji elektrowni atomowej, w wyniku trwającego od lipca 2011 r. II etapu harmonogramu działań dla energetyki jądrowej, można spodziewać się reakcji i protestów ekstremistycznych środowisk lewicowych. Mimo że odnotowano spadek liczby osób zajmujących się nielegalną pirotechniką, korzystających z informacji pozyskiwanych w internecie do konstrukcji urządzeń wybuchowych, internet w dalszym ciągu stanowić

²⁴ Raport z działalności ABW w 2010 r., s. 27–28.

będzie źródło wiedzy dla pirotechników-amatorów oraz konstruktorów samodziół, zarówno jeśli chodzi o sposoby wykonania takich urządzeń, jak i metody produkcji materiałów wybuchowych z ogólnodostępnych substancji. Jednocześnie sieć będzie wykorzystywana przez organizacje przestępcze i ugrupowania ekstremistyczne do propagowania idei, werbowania członków i sympatyków oraz zwalczania przeciwników. W dalszym ciągu należy także spodziewać się publikowania gróźb przeprowadzenia zamachu terrorystycznego przez użytkowników portali internetowych. Można prognozować, że w związku z nowelizacją kodeksu karnego (art. 224a k.k.) wprowadzającą obowiązek wszczynania śledztwa w sprawie fałszywego alarmowania o podłożeniu urządzenia wybuchowego oraz określonym w kodeksie wysokim wymiarem kary za to przestępstwo spadnie liczba nieprawdziwych powiadomień. Utrzyma się zagrożenie atakami terrorystycznymi dla lotnictwa cywilnego. Zwiększone środki bezpieczeństwa na lotniskach powodują, że organizacje terrorystyczne opracowują nowe sposoby konstruowania i ukrycia ładunków wybuchowych. W związku z tym nie można wykluczyć tego rodzaju zagrożenia dla polskich samolotów oraz infrastruktury lotniczej, w szczególności dla lotnisk obsługujących rejsy międzynarodowe²⁵.

Bibliografia

- Makarski A., *Centrum Antyterrorystyczne Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Geneza, zasady działania oraz doświadczenia po pierwszym roku funkcjonowania*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2/10, Warszawa 2010.
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, *Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2011 r.*, Warszawa 2012.
- Raport o stanie cyberprzestrzeni RP w 2010 r., Warszawa 2011.
- Raport z działalności ABW w 2009 r., Warszawa 2010.
- Raport z działalności ABW w 2010 r., Warszawa 2011.
- Raport z działalności ABW w 2011 r., Warszawa 2012.
- Raport z działalności ABW w 2012 r., Warszawa 2013.
- Skoneczny Ł., *Rola Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w systemie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 1/09, Warszawa 2009.
- Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. z 2010 r. Nr 29, poz. 154, z późn. zm.).

Źródła internetowe

- www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/poziom-zagrozenia/858,Poziom-zagrozenia-terrorystycznego-w-RP.html.
- www.cert.gov.pl/cer/system-arakis-gov/310,System-ARAKIS-GOV.htm.

²⁵ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, *Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2011 r.*, Warszawa 2012, s. 309–325.

THE ROLE OF THE INTERNAL SECURITY AGENCY IN FIGHTING TERRORIST THREATS
WITHIN THE TERRITORY OF THE REPUBLIC OF POLAND

Summary

The article examines the role of the Internal Security Agency in fighting terrorist threats within the territory of the Republic of Poland. The Internal Security Agency was established by the Act of 24 May 2002 on the Internal Security Agency and the Foreign Intelligence Agency. The Internal Security Agency is one of Poland's five security services with the broadest remit and responsibilities, some of which — like civilian counterintelligence, fighting terrorism in Poland, counteracting proliferation and protecting non-public information — are the exclusive domain of this institution. The legislator has imposed on the Internal Security Agency the duty to protect internal security and constitutional order of the Republic of Poland. The tasks of the Internal Security Agency also include actions aimed at informing citizens of potential terrorist threats within the territory of the Republic of Poland. In 2010 the Agency — in collaboration with the Ministry of Internal Affairs and Administration — launched the antyterroryzm.gov.pl portal, a government website the objective of which is to provide citizens with up-to-date information about how to react to terrorist threats and about the level of these threats in Poland.

Keywords: Internal Security Agency, terrorism, national security, international security, anti-terrorism, security threats.